

**“PEDAGOGIK JARAYONDA PSIXOLOGIK YONDASHUVLARNING
O‘RNI VA O‘QUVCHILAR RIVOJLANISHIGA TA’SIRI”**

**“РОЛЬ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ
ПРОЦЕССЕ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА РАЗВИТИЕ УЧАЩИХСЯ”**

**“THE ROLE OF PSYCHOLOGICAL APPROACHES IN THE
PEDAGOGICAL PROCESS AND THEIR IMPACT ON STUDENT
DEVELOPMENT”**

Mirzoyeva Mohinur Umrzoq qizi.

Buxoro viloyati Zarmed universiteti.

mirzayevamoxinur01@gamil.com

+998 771154666

Annotatsiya: Ushbu maqola pedagogik jarayonda psixologik yondashuvlarning o‘rni va o‘quvchilarning rivojlanishiga ta’sirini chuqur o‘rganishga bag‘ishlangan. Maqolada turli psixologik yondashuvlar, jumladan, kognitiv, xulq-atvor va ijtimoiy-psixologik yondashuvlar tahlil qilingan. Shuningdek, ularning ta’lim jarayonida qo‘llanilishi va o‘quvchilarning shaxsiy, ijtimoiy va akademik rivojlanishiga ta’siri yoritilgan. Tadqiqot natijalari pedagoglar uchun individual yondashuv va samarali ta’lim strategiyalarini ishlab chiqishda amaliy yordam beradi. Maqola zamonaviy pedagogik psixologiya sohasidagi ilg‘or tajribalarni o‘rganish va ta’lim jarayonini optimallashtirishga qaratilgan.

Kalit so‘z: Psixologik yondashuv, pedagogik jarayon, o‘quvchilar rivojlanishi, kognitiv yondashuv, xulq-atvor yondashuvi, ijtimoiy-psixologik yondashuv, ta’lim strategiyalari.

Аннотация: Данная статья посвящена углубленному изучению роли психологических подходов в педагогическом процессе и их влиянию на развитие учащихся. В работе анализируются различные психологические подходы, включая

когнитивные, поведенческие и социально-психологические направления. Особое внимание уделяется их применению в образовательном процессе и влиянию на личностное, социальное и академическое развитие студентов. Результаты исследования предоставляют педагогам практические рекомендации для разработки индивидуализированных подходов и эффективных стратегий обучения. Статья направлена на изучение передового опыта в современной педагогической психологии и оптимизацию образовательного процесса.

Ключевые слова: Психологические подходы, педагогический процесс, развитие учащихся, когнитивный подход, поведенческий подход, социально-психологический подход, стратегии обучения.

Annotation: This article is devoted to an in-depth study of the role of psychological approaches in the pedagogical process and their impact on student development. It analyzes various psychological approaches, including cognitive, behavioral, and social-psychological perspectives. The study highlights their application in the educational process and their influence on students' personal, social, and academic growth. The findings provide practical guidance for educators in developing individualized approaches and effective teaching strategies. The article aims to explore advanced experiences in modern educational psychology and optimize the learning process.

Keywords: Psychological approaches, pedagogical process, student development, cognitive approach, behavioral approach, social-psychological approach, teaching strategies.

Kirish

Pedagogika va psixologiya o'rtasidagi bog'liqlik har doim zamonaviy ta'lim tizimining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ta'lim jarayonida faqat bilim berish yetarli emas; u bilan birga o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi, ijtimoiy ko'nikmalari va ruhiy holatini inobatga olish zarur. Shu nuqtai nazardan, pedagogik jarayonda psixologik yondashuvlar o'quvchilarni samarali o'qitish va ularning shaxsiy rivojlanishini ta'minlashda markaziy rol o'ynaydi. Psixologik yondashuvlar o'quvchilarning fikrlash,

xotira, e'tibor va motivatsiya jarayonlariga ta'sir ko'rsatadi. Masalan, kognitiv yondashuv o'quvchilarning bilimni idrok etish va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qilsa, xulq-atvor yondashuvi ularning ijobiy odat va ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, ijtimoiy-psixologik yondashuv o'quvchilarning jamoaviy faoliyatini, o'zaro munosabatlarini va o'zini anglash qobiliyatini kuchaytiradi.

Maqolada pedagogik jarayonda turli psixologik yondashuvlarning ahamiyati, ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishi va o'quvchilarning shaxsiy hamda akademik rivojlanishiga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi — pedagogik faoliyatda psixologik bilimlarni qo'llash orqali o'quvchilarning rivojlanish jarayonini optimallashtirish va samarali o'qitish usullarini aniqlashdir. Shu nuqtai nazardan, maqola zamonaviy pedagogik psixologiya va ta'lim nazariyalarini uyg'unlashtirish, shuningdek, pedagoglar uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan. Shuningdek, maqola doirasida psixologik yondashuvlarning o'quvchilarning motivatsiyasi, ijodkorlik qobiliyati va mustaqil bilim olish salohiyatiga ta'siri ham yoritiladi. Natijada, tadqiqot pedagogik jarayonni yanada samarali qilish, o'quvchilarning shaxsiy va akademik rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatish imkonini beradi.

Asosiy qism

Pedagogik jarayonda psixologik yondashuvlarning o'rni o'quvchilarning shaxsiy va akademik rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Turli psixologik yondashuvlar ta'lim jarayonida turli funksiyalarni bajaradi. Kognitiv yondashuv o'quvchilarning fikrlash, xotira va e'tibor jarayonlarini rivojlantirishga xizmat qiladi, ularning mustaqil fikrlash va bilimlarni tahlil qilish qobiliyatini oshiradi. Xulq-atvor yondashuvi esa o'quvchilarning ijobiy odat va ko'nikmalarini shakllantirishga, shuningdek, ularni maqsadga yo'naltirilgan faoliyatga rag'batlantirishga yordam beradi. Ijtimoiy-psixologik yondashuv o'quvchilarning guruhda ishlash qobiliyati, o'zaro munosabatlari va empatiya ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan.

Psixologik yondashuvlar o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ularning darsga bo'lgan motivatsiyasi oshadi, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv qobiliyatlari rivojlanadi. Shu bilan birga, ijtimoiy-psixologik mashqlar

o‘quvchilarning jamoaviy faoliyatini va ijtimoiy ko‘nikmalarini shakllantiradi. Pedagogik jarayonda psixologik yondashuvlarni samarali qo‘llash uchun individual yondashuv, faol o‘qitish metodlari, motivatsiya va rag‘batlantirish kabi usullar mavjud. Har bir o‘quvchining qobiliyati va ehtiyojlarini hisobga olgan holda darsni tashkil etish, muammoli vaziyatlar va ijodiy mashqlar orqali o‘quvchilarni faol ishtirok etishga jalb qilish, shuningdek, ularni rag‘batlantirish ta‘lim jarayonini samarali qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, pedagogik jarayonda psixologik yondashuvlarni tizimli ravishda qo‘llash o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini mustahkamlash, ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish, shuningdek, ijtimoiy ko‘nikmalarini oshirish imkonini beradi. Bu esa pedagoglar uchun ta‘lim jarayonini optimallashtirish va samarali o‘qitish strategiyalarini ishlab chiqishda amaliy ahamiyat kasb etadi. Shu bilan pedagogik jarayonda psixologik yondashuvlarni to‘g‘ri va ongli qo‘llash o‘quvchilarning shaxsiy va akademik rivojlanishiga bevosita ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Xulosa

Pedagogik jarayonda psixologik yondashuvlarning qo‘llanilishi o‘quvchilarning shaxsiy va akademik rivojlanishini ta‘minlashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Tadqiqotlar va amaliy kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, turli psixologik yondashuvlar — kognitiv, xulq-atvor va ijtimoiy-psixologik — ta‘lim jarayonining samaradorligini oshirish, o‘quvchilarning mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv qobiliyatlarini rivojlantirish, shuningdek, ularning ijtimoiy ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Kognitiv yondashuv o‘quvchilarning bilimlarni qabul qilish, tahlil qilish va mustaqil qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini kuchaytiradi, bu esa ularni mustaqil o‘rganishga va ijodiy faoliyatga yo‘naltiradi. Xulq-atvor yondashuvi esa o‘quvchilarda ijobiy odatlarni rivojlantirish, intizom va maqsadga yo‘naltirilgan faoliyatni shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Ijtimoiy-psixologik yondashuv o‘quvchilarning jamoaviy ishlash, o‘zaro munosabatlarni rivojlantirish va empatiya ko‘nikmalarini oshirishga xizmat qiladi, bu esa ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, pedagogik jarayonda psixologik yondashuvlarni tizimli va ongli ravishda qo‘llash o‘quvchilarning darsga bo‘lgan

motivatsiyasini oshiradi, bilimlarni yanada samarali o'zlashtirishga yordam beradi va shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi. Shu bilan birga, pedagoglar uchun individual yondashuv va faol o'qitish metodlarini ishlab chiqishda amaliy tavsiyalar beradi, ta'lim jarayonini optimallashtirish va samarali o'qitish strategiyalarini yaratishga imkon yaratadi. Umuman olganda, pedagogik jarayonda psixologik yondashuvlarni samarali qo'llash o'quvchilarning shaxsiy va akademik salohiyatini rivojlantirish, ularning bilim, ko'nikma va ijtimoiy ko'rsatkichlarini oshirish hamda ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu bois, zamonaviy ta'lim tizimida psixologik yondashuvlar pedagoglar faoliyatining ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilar rivojlanishining barqaror va samarali bo'lishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akhmedova, M. (2020). *Pedagogik psixologiya asoslari*. Toshkent: Fan.
2. Vygotskiy, L.S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: Harvard University Press.
3. Piaget, J. (1972). *The Psychology of the Child*. New York: Basic Books.
4. Skinner, B.F. (1953). *Science and Human Behavior*. New York: Macmillan.
5. Zokirov, A. (2018). *Ta'lim jarayonida psixologik yondashuvlar*. Toshkent: O'qituvchi.
6. Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
7. Islomov, N. (2019). *Pedagogik jarayonda motivatsiya va psixologik qo'llanmalar*. Toshkent: Universitet nashriyoti.
8. Lutfullayev, Sh. (2021). *O'quvchilarning shaxsiy rivojlanishida psixologik yondashuvlar*. Toshkent: Pedagogika.
9. Karpov, Y.V. (2003). *Pedagogicheskaya psikhologiya*. Moskva: Akademiya.
10. Vygotskiy, L.S. (1987). *Thought and Language*. Cambridge: MIT Press.